

Kisebbségekért Díj, 2009

A Kisebbségekért Díj a hazai kisebbségek érdekében a közéletben, az oktatásban, a kultúrában, az egyházi életben, a tudományban, a tömegtájékoztatásban, a gazdasági önszerveződés területén példaértékű tevékenységet végző személyek, szervezetek és kisebbségi önkormányzatok elismerésére jött létre. A Kisebbségekért Díj átadására a Kisebbségek napján, 2009. december 18-án a Parlament Kupolacsarnokában került sor.

A megnyitó beszédet Kiss Péter társadalompolitikai miniszter mondta:

Tisztelt Elnök Urak! Tisztelt Díjazottak, Hölgyeim és Uraim!

1995 óta kerül sor a Kisebbségekért Díj átadására a Kisebbségek Napján. A díj megalapítása, a magyarországi kisebbségi közösségekért kimagasló munkát végzők elismerése jelzi a Köztársaság elkötelezettségét a kisebbségi jogok biztosítása, a nyelvi, kulturális sokszínűség iránt. Engedjék meg, hogy Miniszterelnök úr nevében is – aki nemzetközi tárgyalásai miatt a terveivel ellentétben nem tudott itt lenni – köszöntsem ma Önöket.

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Természetesen nemcsak itt az Országház Kupolatermében emlékezünk meg e napról. A kisfalvakban, ahol nehéz körülmények között élnek emberek, hátrányos helyzetű településeken, Hodászon, Pusztatollán, Vérttestolnán, de a kisebbségek lakta városokban, Pécsen, Békéscsabán, és Miskolcon, mindenhol, ahol tevékeny kisebbségi közösségek vannak, fontosnak tartják e nap méltó megünneplését.

A tizenhat éve elfogadott kisebbségi törvény legalapvetőbb mondanivalója, hogy a hazai kisebbségek kulturális autonómiájának megteremtése és kiterjesztése érdekében a pozitív diszkrimináció elvét kell érvényesítenünk, mind a kisebbségi közoktatás, mind a kisebbségi kultúra területén. Ugyanakkor a kisebbségeket érintő szabályozás, a széleskörű kisebbségi jogok csak üres keretet jelentenek, ha a mindennapokban nem lehetne érvényt szerezni a törvény betűjének, mert igazából az emberek mindennapos munkája ad valódi tartalmat a törvénynek.

A mai, díjátadó ünnepségre ezért tartottuk fontosnak a korábbi években Kisebbségekért Díjban részesültek meghívását is. Örülök, hogy a vendégek sorában köszönhetjük őket. A díj alapítása óta olyan megbecsült, sokszor szélesebb körben, országos szinten is ismert személyek, szervezetek részesültek kitüntetésben, akik, illetve amelyek teljesítményükkel, példamutatásukkal az évek során rangot adtak a díjnak.

A mai díjazottak, akiket most itt ünneplünk – legyenek akár pedagógusok, újságírók, néptánc hagyományokat őrzők vagy közösségük lelki vezetői – mind-mind közösségépítő, közösségszervező emberek. Fáradhatatlan, sokszor több évtizedes munkájuk, vagy fiatal koruk ellenére elért eredményeikkel, példaértékű alkotásaik révén tovább emelik a díj rangját.

Tudom, hogy ez a munka időnként nagyon nehéz. Tudom, hogy sokszoros teher. Tudom, hogy ebben időnként nehéz küzdelmek vannak. Ezért is köszönöm Önöknek a kiállásukat és kívánok munkájukhoz további erőt s kitartást. Azt remélem, hogy közelebbi és távolabbi közösségeikből elég visszaigazolást kapnak, hogy amit tesznek, az kiemelkedő érték.

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Magyarországon legalább egy közösségről, a hazai cigányságról ugyanakkor külön is szólni kell. Ma a magyarországi roma közösséghez tartozni igazi, emberpróbáló kihívás. Ahogyan az egész ország, úgy természetesen a roma közösség is sokszínű. Sokfajta sors, sokfajta gondolkodás, sokfajta mentalitás jellemzi. Ennek kimondása azonban nem ment fel bennünket az alól, hogy elismerjük: ma roma honfitársaink többsége úgy érzi, hogy nehezebb terhet cipel, mint mások. Az elmúlt időkben ráadásul növekedett a türelmetlenség is. Tükröződik ebben egyfajta önzés. Önzés azok részéről, akik úgy gondolják, hogy úgy van rendjén, hogyha először, majd, ha mi túljutottunk a gondjainkon, bajainkon – egyéni vagy éppen közösségi gondjainkon –, majd akkor és csak akkor érünk rá foglalkozni mások gondjával, csak akkor leszünk szolidárisak. De higgyék el, ha így gondolkodunk, akkor soha nem leszünk szolidárisak, mert bármit el fogunk érni, mindig lesznek újabb céljaink. Mindig azt fogjuk gondolni, hogy nekünk még messzebbre kell jutni, még többre kell jutni ahhoz, hogy legyen energiánk másokkal foglalkozni.

Nem választható, hogy keressük-e az útját és módját annak, hogy lebontsuk azokat a falakat, amelyek az elmúlt időszakban épültek romák és nem romák közé. Nem lehet ugyanis falakkal szétválasztott országban élni. Nem lehet előítéletekkel sújtott országban élni. Van ebben mindenkinek dolga: a roma közösségnek is, meg nekünk is. El kell dönteni, hogy ki milyen szándékkal közelít ehhez a kérdéshez: a megértés szándékával, a gondok megoldásának szándékával, a partnerség keresésével, a kézfogás szándékával, vagy a könnyűnek tetsző, ámde brutális és embertelen utat ajánlva. Ha egyetlenegy ember kezét elengedjük, ha egyetlenegyét, akiért felelősségünk van, akkor az nemcsak önmagunk feladása, hanem a legelemibb nemzeti kötelezettségünk feladása. Történelmi tragédiák sokasága volt abból a XX. századból, hogy nem fogtuk elég erősen polgáraink kezét, és még egyszer nem szabad elkövetni ezt a hibát.

A világgazdasági válság, az utóbbi hónapokban átéltek még hangsúlyosabban ráirányították a figyelmet a társadalmi feszültségek kezelésének fontosságára. Minden létező és megoldásra váró nehézség ellenére tudnunk kell: a szolidaritást és a partnerséget nem tehetjük félre a jobb időkre. Közös jövőnk tetszük kockára, eddigi munkánk teljesítményét éljük fel, európai sikereink esélyét játsszuk el, ha elengedjük a kisebbségekhez tartozók kezét, ha teret engedünk a rasszizmusnak, az állampolgárok érthető szorongását és a jövővel kapcsolatos aggodalmát kihasználó szélsőséges erőknek. Nem csupán a hazai kisebbségek, Magyarország egészének békés jövője a tét: mindnyájunkon, a politika, a kultúra és a gazdaság képviselőin múlik, milyen országot építünk az utánunk következő nemzedékek számára. Meggyőződésem, hogy napjainkban a kisebbségek és a többség tagjaként egyaránt különlegesen nagy felelősségünk közös tenni a modern, demokratikus, XXI. századi európai Magyarország védelme érdekében. Az oktatás és a nevelés, a tájékoztatás eszközével, a sokszínű Magyarország különleges tehetségeinek, nagyszerű egyéni és közösségi teljesítményeinek bemutatásával kell küzdenünk a bezárkózás, a bünbakképzés ellen, a múlt levitézlett eszméivel kereskedő, felelőtlen és veszélyes alakok, szervezetek ellen.

Önök értékörző munkájukkal, a nemzeti identitást erősítő társadalmi szerepvállalásukkal eddig is példát mutattak együttérzésből, közösségi összefogásból, becsületos patriotizmusból. Szívvel kívánom, hogy az eddigi energiával, fáradhatatlan elszántsággal még sokáig folytassák tiszteletet érdemlő munkájukat a hazai kisebbségek, egész Magyarország szolgálatában.

Köszönöm megtisztelő figyelmüket!

2009. évben a Kisebbségekért Díj Hazai Kisebbségekért Tagozata kitüntetésben részesített személyek és közösségek:

Budaörsi Tanoda Közhasznú Alapítvány

A Budaörsi Tanoda Közhasznú Alapítvány célja a hátrányos helyzetű gyermekek felzárkózása, a továbbtanulás, a tudatos pályaválasztás, a társadalmi beilleszkedés elősegítése, a munkaerőpiaci hátrányok, a társadalmi egyenlőtlenségek mérséklése. Az Alapítvány közreműködésével, a gyermekekkel tanórán kívüli programok keretében szakképzett pedagógusok foglalkoznak. Az általuk szervezett kulturális és szabadidős programok, nyári táborok, kézműves foglalkozások az önálló ismeretszerzés képességének kialakítását, a szabadidő hasznos eltöltését segítik elő. Eredményességüket igazolja, hogy a környékbeli iskolákban jelentősen csökkent az évismétlők száma.

A Budaörsi Tanoda Közhasznú Alapítvány az esélyegyenlőség elősegítése és a tehetséggondozás terén végzett kimagasló tevékenysége elismeréseként megosztott Kisebbségekért Díjban részesül.

Csonka József

Csonka József missziós lelkész, tanító, romológus, a Tiszántúli Református Egyházkerület püspöke által alapított Reménység Háza Cigánymissziós Alapít-

vány elnöke. Elhivatottsága már gyermekéveiben megmutatkozott. Pályája kezdetén, Faddon nevelőtanárként cigány gyermekekkel foglalkozott. A Magyar Művelődési Intézetben szaktanácsadással segítette a cigány nemzetiségi oktatást, a népismereti tantárgy szakanyagainak kidolgozását. A Hajdú-Bihar megyei Hosszúpályiban végzett munkája eredményeként épült fel a Református Egyház cigánymissziós imaháza. Csonka József bibliaórákat, istentiszteleteket vezet, a roma és nem-roma családoknak közös programokat szervez. Sokrétű tevékenysége oktatási, kulturális, pedagógiai, kutatói területen is megnyilvánul. Vácott az Apor Vilmos Katolikus Főiskolán romológiát tanított pedagógus hallgatóknak. Jelenleg PhD hallgató, kutatási területe a cigánymisszió. Munkájában segítőtársa felesége, Lakatos Klára óvoda-pedagógus, az első lovári nyelvű óvodai program kidolgozója, és sikeres alkalmazója. A pedagógiai program eredményeként a hosszúpályi óvodában az anyanyelvükön szólnak a roma gyerekekhez. A házaspár életútjáról dokumentumfilm is készült „Testvérem József, Testvérem Klára” címmel.

Csonka József széleskörű közösségformáló, összetartó tevékenységéért, missziós munkájáért részesül a Kisebbségekért Díjban.

Bajtai László felvételei

Dr. Dzindzisz Jorgosz

Dr. Dzindzisz Jorgosz történész, kandidátus, a Magyar Tudományos Akadémia Közép- és Kelet-Európa Kutatási Központ tudományos főmunkatársa, a Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetem oktatója. Korábbi kutatási területe a balkáni népek XIX. századi története, a térség nemzeti mozgalmainak értékelése. Dzindzisz Jorgosz több görög nyelvű irodalmi antológia, verseskötet, képzőművészeti album és tanulmánykötet felelős szerkesztője, a Kafeneio kulturális folyóirat elindítója. A magyarországi görög közösség képviselőjeként részt vett a Kisebbségi Kerekasztal munkájában, a Kisebbségi törvény előkészítésében. A Görög Országos Önkormányzat megalakulásától 2003-ig a testület elnöke volt. Vezetésével az önkormányzat Tizenkét Évfolyamos Kiegészítő Görög Nyelvoktató Iskola-hálózatot hozott létre. Az intézmény keretében Budapesten, Miskolcon, Pécsen, Tatabányán és Szegeden ma már több mint 300 gyermek vehet részt a görög nyelvű kisebbségi oktatásban.

Dr. Dzindzisz Jorgosz a magyarországi görögök érdekében végzett kimagasló tudományos és eredményes közéleti szerepvállalásáért részesül Kisebbségért Díjban.

ELTE Germanisztikai Intézete

Az Eötvös Lóránd Tudományegyetem keretében, a jelenlegi formájában 1992 óta működő Intézetben sokrétű kutató- és oktatómunka, valamint jelentős publikációs tevékenység folyik, melyben vezető szerepe van a Magyarországi Németek Kutatási és Tanárképzési Központjának. Magas szakmai színvonalú, nemzetközileg is jegyzett tudományos projektjeik közül kiemelkednek a „Magyarországi Német Nyelvtan”, a „Magyarországi német Tájszótár”, valamint a német, mint kisebbségi nyelv rendszervizsgálata és

szociolingvisztikai leírása és dokumentációja tárgykörében folyó kutatások. Az Intézet, egyedülálló módon, hét sorozatot gondoz a hazai német nyelv, nyelvhasználat, történelme és néprajza tárgykörében, valamint kiterjedt nemzetközi kapcsolatokat ápol a német nyelvterület meghatározó egyetemeivel és kutatóintézeteivel. A kooperációt számos kisebbségi tematikájú közös projekt, konferencia és publikáció fémjelzi. A Germanisztikai Intézet munkatársai kutatási tevékenységük mellett fontos feladatuknak tekintik a tudományos utánpótlás nevelését is. Kiemelkedő a szerepvállalásuk a nemzetiségi pedagógusképzés, a továbbképzés és a doktoranduszképzés terén. Magyarországon az Intézet rendelkezik a legmagasabb szintű akkreditált tanári és diszciplináris német nemzetiségi szakiránnyal. Az Intézet munkatársainak szerkesztésében jelenik meg immár hatodik éve a hazai német oktatási és nevelési intézmények pedagógiai szakfolyóirata a „Deutsch Revital”.

A Germanisztikai Intézet a nemzetiség-kutatásban és a hazai német tudományos életben több évtizede betöltött meghatározó szerepéért, valamint a pedagógusképzés terén elért eredményeiért részesül Kisebbségért Díjban.

FUND

Cigány Alapfokú Művészetoktatási Intézmény

A pécsi székhelyű FUND Cigány Alapfokú Művészetoktatási Intézmény az iskolarendszeren kívüli képzéssel, tehetséggondozással segíti a roma gyerekek iskolai eredményességét. 2001 óta a dél-dunántúli régióban, négy megyében, több száz tanulóval foglalkoznak. Élmenyt adó, alternatív pedagógiai programjuk iránt évről évre nő az érdeklődés. Legfőbb feladatuknak a cigány gyermekek művészeti oktatását, a kulturális hagyományok felkutatását, megőrzését tekintik. 2007-ben „kiváló művészetok-

tatási intézmény” minősítést kaptak. Legtehetősebb diákjaik közreműködésével napjainkra számos táncsoport, zenei együttes alakult.

A FUND Cigány Alapfokú Művészetoktatási Intézmény a hátrányos helyzetű gyermekek esélyegyenlőségének elősegítése és a tehetséggondozás terén végzett kimagasló tevékenysége elismeréseként megosztott Kisebbségért Díjban részesül.

Hága Mária

Hága Mária tanítónő, iskolavezető, újságszerkesztő gazdag életpályája 76 évvel ezelőtt az egykori debreceni cigánysorról indult. Közössége iránt érzett felelősségből választotta a pedagógusi hivatást. A napi tanítói munkája mellett a cigányság megélhetéséért, életkörülményeinek javításáért, a cigánytelepek felszámolásáért is küzdött. Intézményvezetőként egy korszerű nevelőotthon megteremtésére, a gyermekotthonokban nevelkedő gyermekek sikeres társadalmi beilleszkedésének elősegítésére törekedett.

Nyugdíjasként a ZORIL – Hajnalodik Alapítvány elnökeként, valamint a Cigány családok Lapjának főszerkesztőjeként folytatta közéleti tevékenységét. Több tanulmányi és művészeti ösztöndíjat alapított. Az Országos Cigány Önkormányzat képviselőjeként közreműködött a Roma Integráció Évtizedéhez kapcsolódó programok, kezdeményezések kidolgozásában. Ma is aktív, számos kulturális projekt megvalósítása fűződik a nevéhez.

Hága Mária a cigányság társadalmi integrációja érdekében példaértékű elhivatottsággal végzett sokrétű tevékenységéért részesül Kisebbségért Díjban.

Dr. Kosztics István

Dr. Kosztics István jogász, szociális munkás, az 1989-ben Pécsen létrehozott és ma is igen eredményesen működő, több mint 800 tagot számláló roma civil szervezet, a Cigány Kulturális és Közművelődési Egyesület elnöke. Kosztics István a dél-dunántúli régióban számos intézmény, sikeres, példaértékű program kezdeményezője, megvalósítója. Jogvédő iroda, válságkezelő program kidolgozása, Phare programok lebonyolítása, európai uniós projektek menedzselése, roma kulturális rendezvények szervezése fűződik a nevéhez. Vezetésével a baranyai megyeszékhelyen újjáépült a Rácz Aladár Közösségi Ház. Itt alakították ki többek között az Erdős Kamill Cigány Múzeum állandó kiállítását. Közéleti szerepvállalása mellett számos verseskötet szerkesztője, a cigányság történetét feldolgozó, a közösség értékeit bemutató könyv szerzője, kiadója. Az általa létrehozott és működtetett dél-dunántúli szervezetek sokasága és kiadói munkája a tehetséges, de hátrányos helyzetű roma ember társadalmi integrációját szolgálja.

Dr. Kosztics István a cigányság esélyegyenlősége érdekében végzett több évtizedes, eredményes közéleti, érdeképviseleti, kulturális tevékenységéért részesül Kisebbségért Díjban.

Magyarországi Bolgárok Egyesülete

Az 1914-ben Lazar Ivanov kezdeményezésére alakult egyesület a magyarországi bolgárok legnagyobb múltú civil szervezete. A közösség pénzadományából Budapest után 1923-ban Miskolcon iskola és parókia, majd 1932-ben a budapesti Szt. Cirill és Szt. Metód Bolgár Pravoszláv templom épült fel. A templom szomszédságában 1957-ben, 445 család adományából építették fel a Bolgár Művelődési Házat, amelyet 1982-ben étteremmel és szállodával bővítettek. A 2009-ben alapítása 95. évfordulóját ünneplő Egyesület számos civil szervezet létrehozásával, színvonalas táncsoportjaival és sokszínű kezdeményezéseivel központi szerepet tölt be a magyarországi bolgár nemzetiség értékeinek megőrzésében és felmutatásában. A közösség összetartó erejét bizonyítják a sok résztvevőt vonzó hagyományos rendezvényeik: Szőlőmetsző Trifon ünnepe, a bolgár kultúra és a szláv írásbeliség napja, valamint a hagyományos Demeter-napi kertészünnep.

A Magyarországi Bolgárok Egyesülete a kisebbségi közösség fennmaradása, megerősítése, intézményrendszerének megalapozása érdekében tanúsított több évtizedes szerepvállalásért részesül a Kisebbségért Díjban.

Márk György

Márk György az ismert békési román településen, Méhkeréken született. Az alapítása 60. évfordulóját az idei esztendőben ünneplő gyulai Nicolae Bălcescu Román Gimnázium első diákjai között végzett, ahová később pedagógusként tért vissza. A hazai nemzetiségi oktatásban szerzett tapasztalataira építve, 1971-től a Magyarországi Románok Demokratikus Szövetsége vezető tisztségviselőjeként dolgozott. Közreműködött a bukaresti Magyar Kulturális Központ létrehozásában. Részt vett a Magyarországi Román Országos Önkormányzat megalakításában. A ma 72 éves Márk György a hazai román közösség egyik legismertebb tagja, jelenleg az Országos Román Önkormányzat Külkapcsolatai Bizottságának elnöke, Békéscsaba Megyei Jogú Város Román Kisebbségi Önkormányzatának tagja, a gyulai Román Nyugdíjas Egyesület elnöke. Napjainkban is aktívan dolgozik a magyarországi románság kultúrájának, nyelvének, hagyományainak fennmaradásáért.

Márk György a hazai románság érdekében végzett közéleti szerepvállalásáért, a közösség által széles körben nagyra becsült, több évtizedes példamutató munkájáért részesül Kisebbségért Díjban.

Pável Ágoston Vegyeskar

A Pável Ágoston Vegyeskar a magyarországi szlovén közösség központjának tekinthető Felsőszölnökön 70 éve alakult, Csabai András tanító kezdeményezésére. Az azóta is megszakítás nélkül tevékenykedő kórus legfőbb célja a helyi népdalkincs megőrzése, továbbörökítése az egymást követő generációk szá-

mára. Az elmúlt évtizedek alatt számos elismerésben részesültek, arany fokozatú minősítést szereztek. Neves hazai és nemzetközi kórustalálkozók rendszeres résztvevői. Magas színvonalú előadásokat több hangfelvétel is rögzíti.

A Pável Ágoston Vegyeskar megalakulása 70. évfordulóján a magyarországi szlovén népdalkincs gyűjtése és megismertetése érdekében végzett kimagasló tevékenysége elismeréseként megosztott Kisebbségért Díjban részesül.

Rostás László

Rostás László tízgyermekes cigány családból származik. A mai napig sok szállal kötődik szülővárosához, Kiskunhalashoz. A települési önkormányzat képviselőjeként, majd megalakulásától kezdve napjainkig a Kiskunhalasi Cigány Önkormányzat elnökeként vállalt közéleti szerepet. Szociális munkás végzettséget szerzett, családgondozóként dolgozott az országban elsők között létrehozott Kiskunhalasi Családsegítő Szolgálatnál. 2005-től az Esély Cigány Módszertani Központ vezetője. Rostás László aktív szerepet vállal a cigány családok életkörülményeinek, munkahelyhez jutási esélyeinek javításában. A közreműködésével Kiskunhalason létrehozott utcabizalmi és iskolai szociális segítő hálózat eredményesen csökkenti az oktatás terén jelentkező problémákat. A cigány emberek érdekeinek elkötelezett szószólójaként szélesebb körben is ismertté vált. A

Bács-Kiskun Megyei Cigány Érdekképviselői Szervezet elnöke, az Országos Cigány Önkormányzat alapító tagja és képviselője, a Konfliktuskezelő Bizottság elnöke.

Rostás László közéleti szerepvállalásáért, a cigányság társadalmi integrációjának előmozdításáért végzett tevékenységéért részesül Kisebbségért Díjban.

Veseli Gradišćanci Egyesület

A „Veseli Gradišćanci” Horvát Kulturális Egyesület *Koloszár István* vezetésével 35 éve alakult a Győr-Moson-Sopron megyei Undon. A civil szervezet a helyi horvát közösség gazdag hagyományainak megőrzésére táncsoportot, énekkart és amatőr színjátszó kört is működtet. A település 360 lakosa közül 70 fő tagja a tamburazenekarnak és a táncsoportnak. Arany fokozatú minősítéssel rendelkező táncsoportjuk látványos koreográfiái, virtuóz zenekari előadásai révén életre kelnek a régmúlt ünnepek, a gradistyei szokások, népdalok és egyházi énekek. Rendszeres fellépnek hazai és külföldi kulturális rendezvényeken. A horvát népzene- és tánc hagyomány ápolásáért több rangos elismerésben részesültek.

A Veseli Gradišćanci Egyesület megalakulása 35. évfordulóján a horvát népzene- és tánc hagyomány ápolásáért, fennmaradásáért végzett tevékenységéért megosztott Kisebbségért Díjban részesül.

Gyorsinterjúk a kitüntetettekkel

Aranyosiné Rózsa Szeréna:

– A Budaörsi Tanoda tíz évvel ezelőtt kezdte meg működését. Ezt a budaörsi Roma Kisebbségi Önkormányzat kezdeményezte, hogy csökkentsék az évis-métlők számát. Lehetőséget kaptunk a pótvizsgára való felkészítésre. Az egyhónapos intenzív felkészítés után minden gyerek átment a pótvizsgán és a visszajelzések az iskolák vezetői, illetve pedagógusai részéről azt bizonyították, hogy tudásban is jelentősen gyarapodtak. Ezt követően gondolta úgy a város vezetősége, hogy több lehetőséget is biztosít az intézménynek.

– *Milyen tervei vannak még?*

– Szeretnék sokáig ezzel foglalkozni, mert kell is és lehet is kompenzálni azokat a hátrányokat, amivel a közoktatás nem vagy nehezen tud mit kezdeni. A gyerekeknek nemcsak a tanulmányi eredményük javul, hanem megnő az önbizalmuk is. Elhiszik magukról, hogy igen, ők is képesek mindenre.

Csonka József, missziós lelkész:

– Ez a misszió küldetés, Jézus Krisztus szeretetét hirdetem cigányoknak, magyaroknak egyaránt, hogy legyen egység, cigány-magyar megbékélés.

Márciusban én már egy imanapot is szerveztem Hosszúpályiban, az volt az álmom, hogy majd a Parlamentbe is eljövünk és itt is felemeljük a szavunkat. Úgy nézett ki, hogy meghíúsul. De mégsem, hiszen engem meghívtak és pontosan azzal a céllal, amivel szerettem volna jönni. Jézusnál nincs cigány, nincs magyar. Én elfogadom és szeretettel vallom is, hogy engem Isten cigány embernek teremtett meg, de első sorban keresztény ember vagyok, és a megbékélést szeretném hirdetni.

Ez a díj nemcsak az enyém. A feleségemmel közösen végezzük ezt a munkát, ő egy cigány nemzeti-ségi óvodában tanítja a gyerekeket saját nyelvükön, ott, ahol ő felnőtt.

Dr. Dzindisz Jorgosz, történész:

– *Hogyan tudta meg, hogy Ön az egyik díjazott?*

– Érdekes módon tudtam meg, buszra várakoztam, amikor csörgött a telefon, és azt mondták, hogy: „Gratulálók!” A Miniszterelnöki Hivatalból hívtak. Aznap volt a születésnapom. Egy-két pillanattal később mondták meg, hogy Kisebbségért Díjban részesültem.

Én most arról mesélnék, hogy mi volt az, amiért azt gondolták egyesek, hogy javasolnak, és mit ér az,

az én életemben, amiért tulajdonképpen kitüntettek: az egyik tevékenységem ahhoz az időszakhoz kapcsolódik, amikor Magyarországon először gondolták szervezett körülmények közé helyezni a kisebbségi életet, megszületett a Kisebbségi Törvény. Az összes kisebbség képviselte magát a Kisebbségi Kerekasztalban, engem megtiszteltek azzal, hogy a kisebbségi delegáció tagja lehettem és részt vehettem a Kisebbségi Törvény létrehozásában.

Ami a görög kisebbséget illeti, nekünk az alapokról kellett kezdeni. Tudtam, hogy mit kell tenni, meggyőződésem volt, hogy létre kell hozni egy iskolát. Ha van iskola, és megtanulnak a gyerekek görögül írni-olvasni, akkor valamit a kezükbe is kell adni, hogy olvasni tudjanak, tehát kellett a könyvtár. Az ember él egy másik országban, ahol mindenhol magyar nyelvű feliratok veszik körül, megveszi az újságot, az is magyar nyelvű, tehát valamilyen újság is kellett. Az itt élő görögök kultúrája iránt érdeklődők számára kellett egy olyan folyóirat. Szép lassan az iskola köré létrejött egy olyan hálózat, amelynek részei egymásba kapcsolódnak. Elkezdtük huszonegynéhány gyerekkel és két tanárral, a kilencvenes évek végére több mint 350 gyerek tanult. Ezt a hálózatot kellett kiépíteni. Meggyőződésem ma is, hogy ezek olyan dolgok, amelyek nélkül egy kisebbség nemhogy működni, de fennmaradni sem tud.

Dr. Kosztics István, Pécs:

– Már gyerekkoromban, tízévesen tudtam, hogy mit szeretnék csinálni, hogy a cigányság helyzetén szeretnék javítani. Ha kicsit is, de tenni azért, hogy az elmaradottság, ami még mindig jellemzi a cigányságot, megszűnjön. Erre a legjobb terület talán a kultúra és kiemelten ezért foglalkozom a cigány kultúrával. Nem csak a hagyományok ápolásával, hanem az új területek bemutatásával, hiszen az elmúlt időszakban a cigány kultúra nagyon nagy fejlődésen ment át. Gondoljunk arra, hogy a világ legnagyobb jazz muzsikusi magyarok. De lehetne akár a film- vagy a színházművészetet említeni, mint új ágazatot, amelyekben a cigányok is fontos szerepet töltenek be. Én azt gondolom, hogy Magyarország nagyon büszke lehet az itt élő cigányaira, és ezt nem lehet eléggé hangsúlyozni, pont akkor, amikor ilyen előítéletes hangulat van az országban. A cigányság a középkor óta mindig is otthon érezte magát ebben az országban és sokat tett ezért. Hogy én most itt lehetek az Országházban, arra azért vagyunk büszkék, mert ez az együvé tartozás, a magyar és a cigány kultúrának a közössége nagyon szépen betetőzte ezt a mai napot.

Koloszár István:

Und, Győr-Moson-Sopron megyei, 327 lelkes település. A „Veseli Gradišćanci” (Vidám Gradistyeiek) Kulturális Egyesület művészeti vezetője, Koloszár István, valamint a helyi Horvát Kisebbségi Önkormányzat elnöke vette át a kitüntetést:

– Büszkén mondhatom, hogy a 35 éve alakult helyi civil szervezetünk, melynek hetven aktív tagja van, közreműködik a táncegyüttes, az énekkar, az amatőr színjátszók és a tamburazenekar tevékenységében. 2009-ben a táncegyüttes Arany-fokozatot ért el és elnyerte a Megyei Díjat, az Országos Horvát Önkormányzat Ifjúsági Díját, valamint a horvátországi Parlament Arany-Diploma-Díját. Azonban számunkra a legnagyobb elismerést most, a Kisebbségek Napján vettük át a Parlamentben! Ezen elismerés valamennyiünk számára jelentős mérföldkő és nagy örömeinkre szolgál. A Díjat táncosnőnk, a civil egyesület elnökasszonya, *Gáti Hanis Annamária* és legidősebb táncosunk, *Pintér Csilla* vette át. Jó kapcsolatokat sikerült kiépítenünk számos hazai nemzetiségi együttesel, valamint horvát anyaországi együttesekkel. A próbáink hétvégeken zajlanak. Kisegítésként járnak hozzánk horvát fiatalok *Felsőcsatárról* és *Umokról*, ahol három illetve hat éve, oktatók néptáncot.

Orsós Ferenc, a Fund Művészeti Oktatási Intézmény vezetője:

– 2001-ben harminc gyerekkel elkezdtünk művészetet tanulni, mert azt gondoltam, hogy ez kihat majd a tanulásukra is. Annyira jól sikerült, hogy ki kellett bővíteni, mert 50 helyre 150 jelentkező volt, utána pedig a 150 helyre körülbelül 500-an jelentkeztek. Az országba hívnak mindenfelé, csak erre már nincs kapacitásom. A legnagyobb probléma az, hogy nincsenek tanárok. Nekünk szerencsére 14 képesítéssel rendelkező tanárunk van, akiknek fele roma származású. És ez nagyon fontos. Zeneművészeti és táncművészeti ággal kezdtük az oktatást, később kibővült képzőművészettel és népzenevel.

– *A hagyományok őrzése, a kultúra ápolása mindig is fontos feladat volt...*

– Az elején mintegy tíz százalékban nem cigány emberek táncoltak. Egy felnőtt csoportot is felállítottunk, aminek azt volt a lényege, hogy a cigány táncot tanulni akaró emberek jöjjenek hozzánk. Rengetegen jelentkeztek, azután kiterjesztettük ezt diákokra is. Ma mintegy öt százalékban nem cigány ember is tanul nálunk, ami nem utolsó szempont. Nagyon híres hegedűsünk cigánydalokra tanítja őket, azon keresztül tanulják a zenét. A cigányfolklor alapvető motívum nálunk és így egy furcsa kettőség jön létre, mert nem mi integrálódunk a nem cigányokhoz, hanem ők hozzánk.

Tanev Dimiter, a Magyarországi Bolgárok Egyesületének elnöke:

– Közvetlenül a török hódoltság megszűnése után kinyíltak a határok, viszont nagy volt a szegénység. A legközelebbi és a leggazdagabb állam az Osztrák-Magyar Monarchia volt. Vendégmunkásként jöttek ide dolgozni a bolgárok. Földművesek voltak mindannyian, szezonmunkásként dolgoztak grófi

majorokban és különböző birtokokon. Kora tavaszszal jöttek és késő ősszel mentek. Ők voltak a mi elődeink. Ők, mint pravoszlávok bekerültek egy katolikus közegbe, teljesen idegen környezetbe. Viszont elismerésben és pozitív fogadtatásban volt részük. Megőrizhették a hagyományaikat, énekelhették dalikat, táncolhatták táncaikat, megülhették ünnepeiket. A mindenkori magyar állam ezt lehetővé tette számukra.

De ehhez megfelelő környezet is kellett. Különböző mozitermeket, vendéglőket béreltek. A mi bolgár kertészeink a viselkedést tekintve inkább a hirtelen haragúak közé sorolhatók és a bolgár táncok is ilyenek. Hát, néha eltört egy-egy szék, vagy pohár... És akkor elhatározták, hogy saját házat építenek maguknak, ahol nincs záróra, ahol hajnalig is táncolhatnak. Így kezdtek bele a gyűjtésbe és építettek maguknak azután egy művelődési házat...

„Pro Cultura Minoritatum Hungariae” 2009

A Magyar Művelődési Intézet hagyományteremtő céllal 2005-ben hozta létre – az ENSZ 1992. évi nyilatkozatán alapuló – Kisebbségek Napjához kötődő ünnepi rendezvényét a Nemzetiségi Gálát. A Kisebbségek Napja alkalmából a Magyar Művelődési Intézet és Képzőművészeti Lektorátus elismeréssel kíván adózni a magyarországi nemzeti és etnikai kisebbségek kulturális, művészeti területein kimagasló eredménnyel tevékenykedő személyeknek, intézményeknek, civil szervezeteknek, így 2005-ben díjat alapított: Pro Cultura Minoritatum Hungariae (a magyarországi kisebbségek kultúrájáért) elnevezéssel. A kitüntetéset 2009-ben átvették:

Berényi Mária

Dr. Berényi Mária, történész, kutató, költő. A méhkeréki származású Berényi Mária, diplomája megszerzése óta a magyarországi románok művelődéstörténetének kutatásával foglalkozik. Eddigi munkássága eredményeit hat kötetben és száznál több, főként román nyelvű tanulmányban tette közzé. Évekig a gyulai román művelődéstörténet, egyház- és iskola-történet témakörét kutatta. 1993-ban alakult meg a Magyarországi Románok Kutatóintézete, amelynek azóta az igazgatója. Kutatási eredményei, publikációi jelentős segítséget nyújtanak a hazai román iskolák népismeret oktatásában. Alapító tagja és 2001-től elnöke a Budapesti Románok Kulturális Társaságának. Kiemelkedő szerepe van abban, hogy a mai magyarországi románság megismerte és újra felfedezte hazánk macedoromán örökségét, a XVIII–XIX. századi pesti román értelmiségnek az egyetemes román kultúrában betöltött kiemelkedő szerepét. Négy verseskötete jelent meg eddig. Költeményeinek vissza-visszatérő témája a román identitás kérdése, az anyanyelv ápolása és az elődök tisztelete.

Budapesti Görög Alapítású Magyar Ortodox Egyházközség

A Pesti Görög – Makedovlach Ortodox Egyházközséget az 1802. november 9-én kelt Alapító Okirat szerint Pesten a XVIII. században alapították a Magyarországon megtelepedett görögök. Később Budapesti Görög Alapítású Görögkeleti Magyar Egyházközségre változott az elnevezése. A görög egyházközség 1951-ig folytatta működését, amikor a kommunista rezsim erőszakkal megszüntette. Az újjáalakult egyházköz-

ség – együttműködésben más magyarországi görög szervezetekkel – nagy sikerű kiállítást szervezett „Görög örökség – A görög ortodox diaszpóra Magyarországon a XVII-XIX. században” címmel, hogy bemutassa a görögök részvételét a korabeli Magyarország kulturális, gazdasági és vallási fejlődésében, illetve polgárosodásában. Az Egyházközség feladata a történelmi folyamatosság és az értékörzés jegyében végzett tevékenység, de léte önmagában is híd az első és a második diaszpóra közös örökséget jelentő kapcsolatrendszerében. Ez volt a kiállítás létrejöttének egyik legfontosabb célkitűzése is, hiszen a mai magyarországi görög közösség értékrendjével megegyező módon jelent keretet a múltra történő – a jövőépítés jegyében való – emlékezésnek. Az Egyházközség elnöke Politidou Martha, titkára Vasileios Stamatopoulos.

Hollósy Tiborné

Hollósy Tiborné pedagógus, népművelő, a Fővárosi Szlovák Önkormányzat elnöke. A Szegedi Tanárképző Főiskola elvégzése után pályafutását a Pest megyei Sződ község szlovák tannyelvű általános iskolájában kezdte. Tanári munkája mellett a falu kulturális életének is aktív résztvevője lett, többek között néptáncgyűttest, citerazenekart és pávakört szervezett. 1977-től a budapesti Szlovák Gimnáziumban tanított, ahol kamarakórust alapított és átvette a néptáncgyűttes vezetését is. 1993-tól a Magyar Művelődési Intézet Nemzetiségi Osztályának szlovák referense, majd – nyugdíjba vonulásáig – osztályvezetője volt. Szakképzések, továbbképzések, minősítő versenyek, táborok, kórus-találkozók megrendezésével bizonyította kiváló szervezőmunkáját. Számos

Bajtai László felvétele

szakmai dokumentum, egyebek mellett a Citera- és Mandoliniskola, népdal antológiák, valamint konferenciaanyagok szerkesztése és megjelentetése fűződik a nevéhez. Sokoldalú kulturális tevékenysége elismeréseként 1998-ban a Szlovák Kulturális Minisztérium Stefan Roman-díjat adományozott számára.

Mukicsné Kozár Mária

Mukicsné Kozár Mária a Ljubljana Egyetem Bölcsészkarán, néprajz-szlovén szakon diplomázott 1978-ban. 1979-től a szombathelyi Savaria Múzeum néprajzos muzeológusa. Közreműködik a Magyar Rádió szlovén műsorának szerkesztésében s 1982-től szakmailag gondozza a szentgotthárdi Pável Ágoston Helytörténeti és Szlovén Nemzetiségi Múzeumot. „A Szentgotthárd környéki szlovének” című állandó kiállítás rendezője. Több mint kétszáz tudományos, illetve tudományos ismeretterjesztő írást s hat könyvet publikált szlovén és magyar nyelven. Társ szerzője az 1-4. és 7-10. osztályos Szlovén népismeret tankönyveknek, amelyek 2002-ben jelentek meg. Szerkesztője A magyarországi szlovének néprajza című kétnyelvű, ötkötetes sorozatnak. 1999 óta a szombathelyi Szlovén Kisebbségi Önkormányzat elnöke. Az Önkormányzat s az 1999-ben megalapított Pável Ágoston Szlovén Kulturális Egyesület közös programjai és országos szlovén rendezvények szervezője. Ezek célja a szlovén kultúra és anyanyelv (helyi nyelvjárás), illetve a Rába-vidéken s a Magyar-

országon szétszórtan élő szlovénekkel, valamint az anyaországgal, Szlovéniával kialakított kulturális kapcsolatok ápolása.

Rusz Borivoj

Rusz Borivoj közel negyven éve dolgozik fáradhatatlanul a magyarországi szerb kultúra ápolása és megóvása érdekében. Már tizenhét évesen a deszki „Bánát” Szerb Kulturális Egyesület titkárává választották s odaadó hűségét a szerb nyelv, kultúra és a vallás iránt a későbbiek folyamán is megőrizte. Mind a mai napig a Magyarországi Szerb Kulturális és Dokumentációs Központ igazgatója, a Szegedi Helyi Szerb Közösség elnöke, a Deszki Szerb Ortodox Egyházközség vezetőségének és a „Bánát” Szerb Kulturális Egyesület elnökségének tagja. Fáradhatatlanul dolgozik a szerb nép kulturális értékeinek ápolásán és megőrzésén, amit elsődleges feladatának tekint. E célból kutatásokat végez a helyi történelem és néprajz területén. Publikációiban bemutatja a Dél-Magyarországon élő szerb kultúra gazdagságát. Különböző kulturális rendezvényeket szervez, amelyek közül külön is kitűnik a „Szerb kultúra napja Szegeden”, a „Battonyai szerb komplex gyermektábor”, a „Bánati szabor”. Nevéhez kapcsolódik a „Deszki Füzetek” című kiadvány is, melyből eddig 14 szám került kiadásra. Írásait Szerbiában is megjelenteti. Sikeres társadalompolitikai és kulturális munkásságáért többször is kitüntették.

Szigetújfalui Német Nemzetiségi Táncsoport

A Szigetújfalui Német Nemzetiségi Táncsoport a község néhány lelkes tagjának kezdeményezésére, 1952-ben alakult meg, Wenczel Éva vezetésével. Célja, hogy összegyűjtse, megőrizze s színpadra állítsa a település és környékének sváb népzenei- és táncgyományaiból a még fellelhető értékeket. Az eltelt több mint ötven év alatt sikerült közösséggé kovácsolni időseket, fiatalokat és gyerekeket. 2002-től a csoport a *Magyarországi Német Népi Kultúráért Egyesület* keretein belül fejt ki a tevékenységét. Az egyesület legfontosabb feladata az együttes működtetése mellett, a hagyományőrző munka szakmai háttérének biztosítása. Az egyik legjelentősebb népzenei, néptáncos és szakmai módszertani bázis. Ebbe a munkába tudatosan és fokozatosan bevonják a fiatalokat is, hiszen így lehet biztosítani az egyesület s a táncgyüttes hosszú távú, töretlen működését. Az együttes tagjai képzett oktatók is, akik kint tartóan kutatják környezetük múltját, gyűjtik a helyi szokásokat, gyermekjátékokat, dalokat. A környező települések iskoláiban nemzetiségi pedagógusként hagyományozzák át ismereteiket a jövő nemzedékének. Nemcsak helyi, de regionális és országos rendezvények szervezésében s lebonyolításában is részt vesznek. Az együttes a magyarországi német táncsoportok élvonalába tartozik. Elévülhetetlen érdemeket szerzett a magyarországi németiség identitásának erősítésében, a nemzetiségi kultúra megőrzésében és átörökítésében.

Vidákovics Antal

Vidákovics Antal 1947. november 28-án született Felsőszentivánon, horvát családban. Középfiskolai tanulmányai idején Kricskovics Antal koreográfus hatására került szorosabb kapcsolatba a táncsal, táncművészettel, amely jelentősen meghatározta pályafutását. 1970-től 25 éven keresztül a Baranya Táncgyüttes művészeti vezetője volt. Ez idő alatt az együttes országos és nemzetközi szinten is elismertté vált. A horvát néptánc hagyományok átörökítése mellett, számos – a néptánc elemeit és népi motívumokat felhasználó – táncszínházi produkció rendező-koreográfusa volt. A 70-es évektől kezdve a magyarországi

horvátok addig fellelhető teljes tánc- és zeneanyagát összegyűjtötte, színpadra állította. 1973-ban a Pécsi Művészeti Szakközépiskola tánctagozatának megalakulásakor Eck Imre felkérte művésztanárnak, s 26 éven át oktatott az intézményben. Nevéhez fűződik számos, Pécs város kulturális életéhez kapcsolódó jelentős rendezvény, mint pl. a nyári Nemzetközi Néptáncfesztivál, de a városban elsőként ő szervezett és vezetett táncházat is. 1994-től a Pécsi Horvát Színház, 2003-tól a Pécsi Szabadtéri Játékok igazgatója. Érdemei elismerését számos díj jelzi: 1996-ban a Horvát Köztársaság elnöke a legmagasabb művészeti kitüntetését, a „Danica Rend - Marko Marulić” díjat adományozta számára, a Magyar Köztársaság elnöke pedig 1997-ben a „Magyar Köztársasági Ezüst Érdemkereszt” kitüntetésben részesítette.

Zsigó Jenő

Zsigó Jenő 1987, azaz alapítása óta vezeti a Fővárosi Önkormányzat roma kulturális intézményét, a Romano Kher-t. A Romano Kher a kulturális sokszínűség tárháza: képzőművészeti kiállítások, alkotótáborok, gyermeküdvöltetés, ösztöndíjazás, színházi, komolyzenei, dzsessz, nép- és világzenei koncertsorozatok, közéleti akadémia, jogsegélyszolgálat s színházi bemutatók sokaságának kezdeményezője, rendezője a Zsigó Jenő vezette intézmény. Nevükhöz fűződik a több tízezres közönséget vonzó „Romajális” és a tudományos előadásokkal zajló közéleti képzés is. Több mint tizennégy ezren voltak eddig üdülni a Romano Kher támogatásával. Jelentős könyvtárat működtetnek. Képzőművészeti közgyűjteménye révén a Romano Kher a magyarországi cigány képzőművészet leggazdagabb gyűjtőhelye. Videós közgyűjteményük több mint 500 felvételt tartalmaz. Kiadott könyveik, CD-ik a roma szakirodalomban jelentős helyet foglalnak el. Zsigó Jenő az Ando Drom együttes alapító vezetőjeként is meghatározó szerepet játszott a cigány folklór színpadra vitelében és a kulturális vérkeringésbe csatlakoztatásában, a városi folklór s a világzene műfaji kialakításában. Zsigó Jenő vezetésével a Romano Kher Budapest kulturális közéletének meghatározó pontja, roma kultúra vonatkozásában pedig a minőség és nyitottság szimbóluma.

Színes képösszeállításunk az eseményről a hátsó borítón látható.

Látogasson el honlapunkra: www.nemzetisegek.hu